

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Мінагрополітики
від 04 жовтня 2023 року № 1754

УДК 635.932

Код UPOV: LONIC_CAE

**Методика
проведення експертизи сортів жимолості голубої (*Lonicera caerulea* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Lonicera caerulea* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 укорінених рослин.

3) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних якості і сортових характеристик.

4) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення. За необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

2) Місце експертизи

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 3 рослин або частин

3 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 3 рослин або частин 3 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: сила росту (ознака 1);
- Рослина: габітус (ознака 2);
- Листкова пластинка: форма верхівки (ознака 14);
- Час початку досягання плодів (ознака 36).

Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(d) – див. пояснення в Розділі 8.

7. Таблиця ознак сортів жимолості голубої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за силою росту VG (a)	слабка	3	88/6
		середня	5	Amur
		сильна	7	Altai
2. (*) QN	Рослина: габітус VG (a)	прямий	1	Amur, L-Kola 1
		напівпрямий	2	Altai, L-Kola 28
		розлогий	3	88/7
3. (+) QN	Рослина: галуження VG (a)	слабке	3	L-Kola 1
		середнє	5	L-Kola 28
		сильне	7	88/6
4. (*) QL	Однорічний пагін: сочевички VG (a)	відсутні	1	
		наявні	9	
5. QN	Однорічний пагін: опушення VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	Amur
		слабке	3	Altai
		середнє	5	
		сильне	7	88/6
6. (*) PQ	Однорічний пагін: забарвлення кори VG, (a)	жовто-коричневе	1	
		світло-коричневе	2	
		темно-коричневе	3	
		червоно-коричневе	4	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
7. (*) (+) QN VG (a)	Однорічний пагін: розвиток придаткових бруньок	слабкий	1	
		середній	3	L-Kola 28
		сильний	5	L-Kola 1
8. (+) QN VG	Пагін: опушення верхівки	відсутнє або слабке	1	L-Kola 28
		середнє	3	
		сильне	5	88/6, 88/7
9. (+) QN VG	Пагін: глянсуватість кори на верхівці	відсутня або слабка	1	88/6, 88/7
		середня	3	
		сильна	5	L-Kola 1, L-Kola 28
10. (+) QN VG	Пагін: антоціанове забарвлення верхівки	відсутнє або дуже слабке	1	88/7
		слабке	2	Altai, L-Kola 28
		середнє	3	
		сильне	4	Amur
		дуже сильне	5	
11. (*) QN VG / MS (d)	Листкова пластинка: за довжиною	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
12. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною	вужька	3	
		середня	5	
		широка	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	VG / MS (d)			
13. (*) QN	Листкова пластинка: за відношенням довжина / ширина VG / MS (d)	помірно видовжена	1	
		середня	2	
		помірно сплюснута	3	
14. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VG (d)	гостра	1	Altai, L-Kola 28
		тупа	2	
		округла	3	Amur, 88/7
15. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VG (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Amur, L-Kola 1, L-Kola 28
		слабке	3	
		середнє	5	Altai, 88/6
		сильне	7	88/7
		дуже сильне	9	
16. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого зabarвлення верхнього боку VG (b)	слабка	1	
		середня	3	88/7
		сильна	5	88/6

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
17. (+) QN	Стеблообгортний листок: розмір VG (b)	малий	1	Altai
		середній	3	L-Kola 28
		великий	5	Amur
18. QL	Стеблообгортний листок: опушення VG (b)	відсутнє	1	
		наявне	9	L-Kola 1
19. (+) QN	Квітка: опушення трубочки віночка VG (c)	слабке	1	L-Kola 1
		середнє	3	L-Kola 28
		сильне	5	Amur
20. (+) QN	Квітка: положення VG (c)	догори	1	
		горизонтальне	3	
		донизу	5	
21. (+) QN	Квітка: довжина маточки відносно довжини тичинок VG (c)	коротша	1	
		однакова	2	
		довша	3	
22. (*) QN	Чашолисток: за довжиною VG (c)	короткий	1	
		середній	3	Amur
		довгий	5	Altai
23. (*)	Плід: за довжиною	короткий	1	
		середній	3	Amur

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
(+) QN	VG / MS (d)	довгий	5	Altai
24. (*)	Плід: за шириною VG / MS	вузький	1	Jaltská, Maistar, Sinoglaska
(+)	(d)	середній	3	Amur, Morena, Viola
QN		широкий	5	Amfora, Fialka
25. (*)	Плід: форма в поперечному	вузькоеліптична	1	
(+)	перерізі	широкоеліптична	2	
QN	VG (d)	округла	3	
26. (*)	Плід: форма вид збоку	яйцеподібна	1	
(+)	VG	вузьковидовжена	2	
PQ	(d)	широковидовжена	3	
		оберненояйцеподібна	4	
		дзвоникоподібна	5	
27. (+)	Плід: форма верхівки	гостра	1	
PQ	VG	округла	2	
	(d)	зрізана	3	
28. QL	Плід: кінчик VG	відсутній	1	
	(d)	наявний	9	
29. (+)	Плід: розмір отвору чашечки	малий	1	
QN	VG	середній	3	
	(d)	великий	5	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
30. (+) QN	Плід: характер поверхні VG (d)	гладенький	1	Amur, L-Kola 1
		проміжний	2	Altai
		шерехатий	3	L-Kola 28
31. (+) QN	Плід: наліт на шкірці VG (d)	слабкий	1	
		середній	3	
		сильний	5	Altai, Amur
32. (+) QN	Плід: інтенсивність голубого зabarвлення на шкірці VG (d)	слабка	1	Amfora, Fialka, Morena
		середня	3	Roksana, Zoluška
		сильна	5	Altaj, Amur
33. QL	Плід: пучок волосків на верхівці VG (d)	відсутній	1	Amur, L-Kola 1
		наявний	9	Altai, 88/7
34. (*) (+) QN	Час розпускання бруньок VG / MG	ранній	3	L-Kola 28
		середній	5	L-Kola 1
		пізній	7	88/6, 88/7
35. (*) (+)	Час початку цвітіння VG / MG	ранній	3	Altai, L-Kola 28
		середній	5	Amur, L-Kola 1
		пізній	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN				
36. (*) (+) QN	Час початку достигання плодів VG / MG	ранній	3	Altai, L-Kola 1, L-Kola 28
		середній	5	Amur, 88/6, 88/7
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів рослин жимолості голубої

1) Пояснення, які охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Усі обстеження на рослині проводять на необрізаних кущах під час сезону спокою.

(b) Усі обстеження на листку проводять на стадії повного розвитку листків за стиглості плодів на верхній третині типових однорічних пагонів.

(c) Усі обстеження на квітці проводять під час повного цвітіння.

(d) Усі обстеження на плодах здійснюють в той час, коли вони готові до збирання.

2) Пояснення, які стосуються окремих ознак

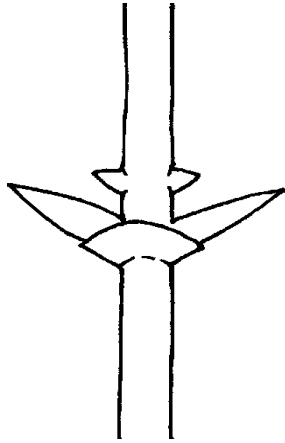
До 1 Рослина: за силою росту

Силу росту дерева визначають як загальний вегетативний приріст.

До 3 Рослина: галуження

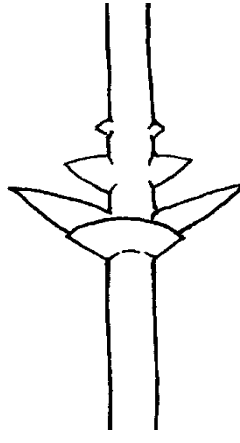
Галуження розглядається як кількість гілок і бічних пагонів.

До 7 Однорічний пагін: розвиток придаткових бруньок

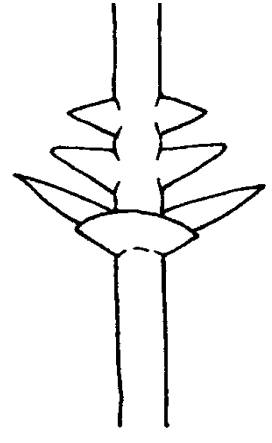
1

Слабкий

3

середній

5

сильний

До 8+9+10 Пагін: опушення верхівки (8); глянсуватість кори на верхівці (9); антоціанове забарвлення верхівки (10)

Обстежують під час активного росту.

До 14 Листкова пластинка: форма верхівки

1

Гостра

2

тупа

3

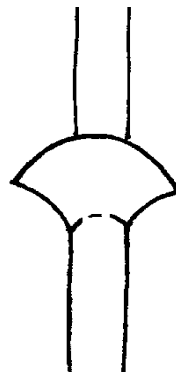
округла

До 17 Стеблообгортний листок: розмір

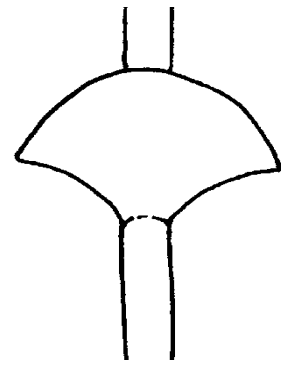
1

Малий

3

середній

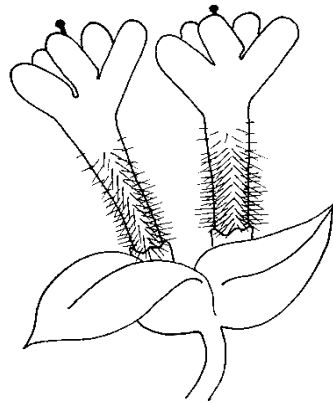

5

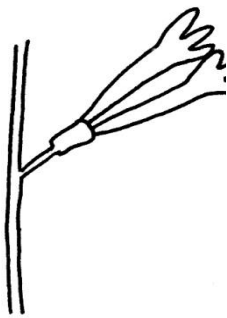
великий

До 19 Квітка: опушення трубочки віночка

Опушення обстежується на основі віночка окремої квітки.

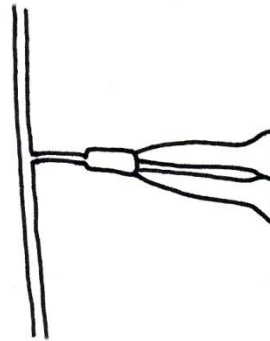

До 20 Квітка: положення

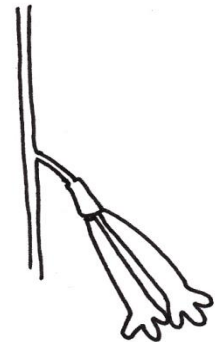
1

Догори

3

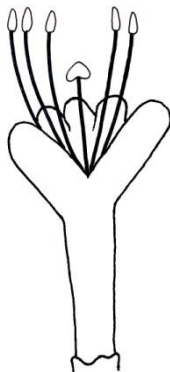
горизонтальне

5

донизу

До 21 Квітка: довжина маточки відносно довжини тичинок

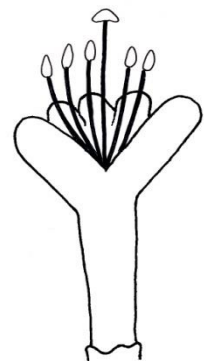
1

Коротша

2

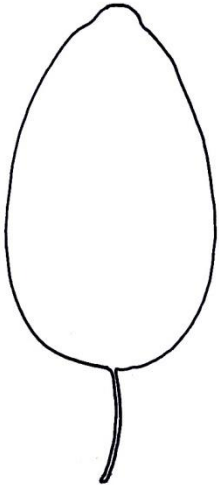
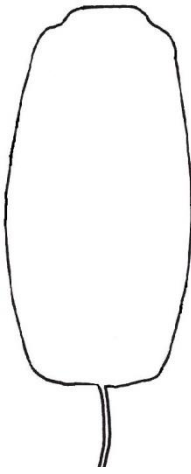
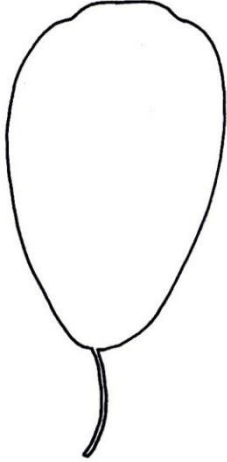
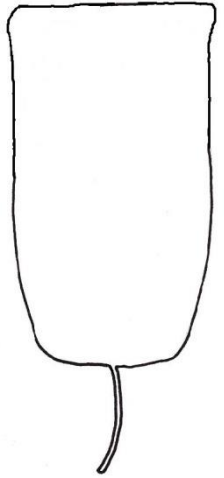
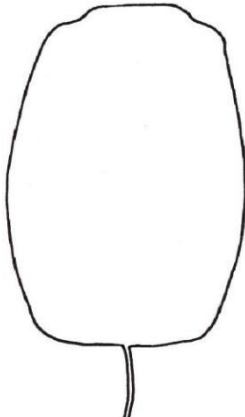
однакова

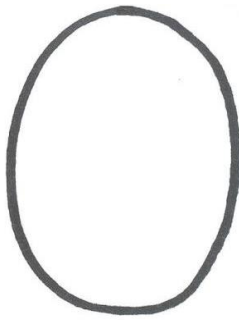
3

довша

До 23+24+26 Плід: за довжиною (23); за шириною (24); форма вид збоку (26)

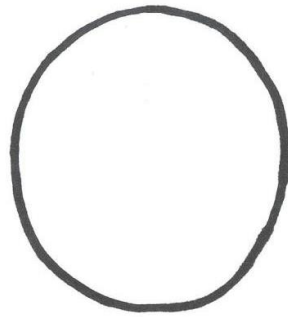
← ширша частина →				
нижче середини		посередині	вище середини	
↑ видовжена ← сплюснута ↑ відношення довжина / ширина				
		2 вузьковидовжена		
	1 яйцеподібна	 3 широковидовжена	4 оберненояйце- подібна	5 дзвоникоподібна

До 25 Плід: форма в поперечному перерізі

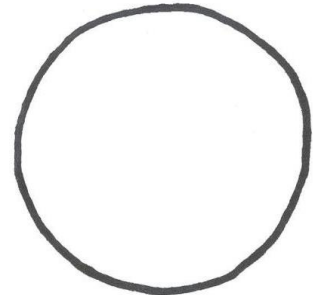
1

Вузькоеліптична

2

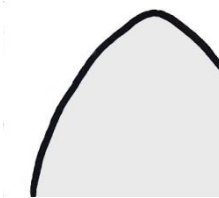
широкоеліптична

3

округла

До 27 Плід: форма верхівки

1

Гостра

2

округла

3

зрізана

До 29 Плід: розмір отвору чашечки

1

Малий

3

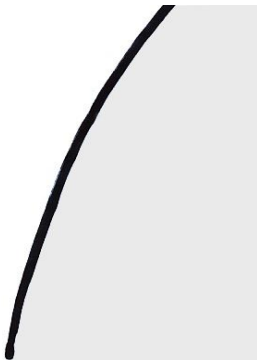
середній

5

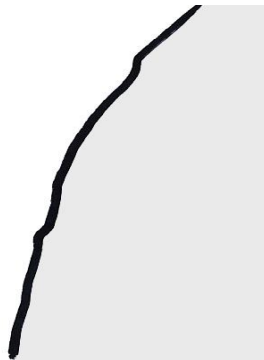
великий

До 30 Плід: характер поверхні

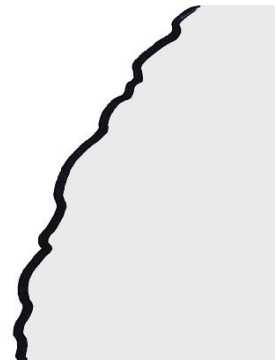
1

Гладенький

2

проміжний

3

шерехатий

До 31 Плід: наліт на шкірці

Наліт на плоді розглядається як восковий наліт на плодовій шкірці, який формує частину кутикули. Він також відомий як «сизий наліт» і може бути видалений шляхом тертя.

До 32 Плід: інтенсивність голубого забарвлення на шкірці

Голубе забарвлення обстежується після видалення нальоту.

До 34 Час розпускання бруньок

Часом розпускання бруньок вважається час, коли 10% бруньок показали відкриті луски.

До 35 Час початку цвітіння

Час початку цвітіння визначається, коли 10% квіток почали відкриватись.

До 36 Час початку достигання плодів

Час початку достигання плодів визначається, коли плоди почали найбільш легко відриватись від рослини.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Blue honeysuckle, honeyberry (*Lonicera caerulea* L.) (TG /277/1, UPOV) // Geneva. 2012-03-28. – 30 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg277.pdf